

Stockholms stads EU-policy

För att nå framgång i sitt EU-policyarbete klargör staden i denna EU-policy sin övergripande inställning till det europeiska samarbetet. De principer som slås fast i EU-policyn ska ligga till grund för stadens nämnder och bolagsstyrelser i allt påverkansarbete på EU-nivå och vid utarbetande av stadens inställning i enskilda EU-ärenden. EU-policyarbetet ska bidra till att staden når målen i Vision 2040 – Ett Stockholm för alla.

EU:s inflytande på stadens verksamheter

EU:s fokus låg efter samarbetets grundande på 1950-talet länge på att avskaffa hindren på den inre marknaden för att skapa fri rörlighet för de fyra friheterna varor, tjänster, personer och kapital. EU, med dess ekonomiskpolitiska inriktning, sågs därför som skilt från medlemsstaternas välfärdsansvar. De enskilda medlemsstaterna hade oinskränkt rätt att själva organisera sina system för t.ex. vård, skola och omsorg, liksom tillhandahållandet av tjänster som bostäder, kollektivtrafik och avfallshantering.

Med tiden har det blivit allt tydligare att det inte enkelt går att särskilja EU:s politik för ekonomisk integration från medlemsstaternas välfärdspolitik. Eftersom EU-rätten har företräde framför nationella lagar har resultatet i ett flertal fall blivit att de nationella välfärdssystemen har behövt reformeras för att anpassas till unionens krav.

En parallell utveckling har varit att allt fler av de välfärdstjänster som länderna tidigare tillhandahöll direkt till medborgarna har fått karaktären av tjänster på en marknad. T.ex. har många europeiska länder under de senaste decennierna genomfört reformer med argumentet att invånarna ska ges större möjlighet att själva välja utförare av välfärdstjänster. Gränsen mellan välfärden och rent ekonomiska tjänster har därigenom i praktiken kommit att minska.

På EU-nivå har under åren ett omfattande regelverk utvecklats som sätter upp vissa ramar för medlemsstaternas välfärdssystem. I Sverige, med vårt starka lokala självstyre, handlar det om EU-beslut som till viss del bestämmer spelreglerna för kommunernas

möjlighet att tillhandahålla service till sina invånare. Det finns en stor mängd EU-lagstiftning som påverkar kommunala verksamheter. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har beräknat att i genomsnitt 60 procent av de ärenden som behandlas av kommunfullmäktige påverkas direkt eller indirekt av EU-beslut.

Det kanske mest välkända EU-regelverket med påverkan på svenska kommuner är de direktiv som reglerar offentliga myndigheters upphandling. Mindre kända, men minst lika viktiga, är EU-lagar som reglerar stöd från offentliga myndigheter som hotar att snedvrída konkurrensen. Sådant stöd är i EU-sammanhang känt som statligt stöd, även om det också innefattar stöd som ges av kommuner.

EU har under de senaste decennierna utvecklat en mycket omfattande miljö-, klimat- och energilagstiftning. Stora delar av den svenska miljörätten härstammar numera från EU-lagar och påverkar kommuner på ett flertal områden. För staden har det bl.a. inneburit nya regler att tillämpa i dess roll som tillsynsansvarig på miljö- och hälsoskyddsområdet samt inom den fysiska planeringen.

Inom EU har sedan 1990-talet ett samarbete tagit form på det tillväxt-, social- och utbildningspolitiska området. EU:s övergripande tillväxt- och sysselsättningsstrategi Europa 2020 har som uttalat mål att skapa en smart och hållbar tillväxt för alla inom EU. Europa 2020-strategin innehåller siffrsatta mål om bl.a. fattigdomsminskning, arbetskraftsdeltagande och satsningar på forskning och utveckling. EU-politiken är inom dessa politikområden inriktad på erfarenhetsutbyte och möjlighet att söka medel ur olika EU-fonder och handlar i mindre utsträckning om lagstiftning. EU:s påverkan på stadens verksamheter inom dessa områden är således av en mer indirekt karaktär.

Vägledande principer för stadens EU-policyarbete

Tre principer ska vägleda stadens EU-policyarbete:

1. Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt.
2. Staden ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart.
3. Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.

1. Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt

Staden ska driva följande position:

- EU bör fokusera sina insatser på de områden där unionspolitik har ett mycket tydligt mervärde jämfört med kommunala eller nationella beslut.

Staden anser att EU-samarbetet i grunden är positivt för Stockholm. Denna grundinställning innebär dock inte att staden anser att EU bör göra allt. Vägledande för unionens insatser bör vara den s.k. subsidiaritetsprincip som anges i EU:s fördrag. Denna princip slår fast att unionen ska vidta en åtgärd endast om och i den mån målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna själva på nationell eller kommunal nivå.

Staden anser att EU inte bör agera på områden som sköts bättre nationellt eller kommunalt. Exempel är de delar av EU:s sammanhållningspolitik som går till små utvecklingsprojekt i de rikare medlemsstaterna. EU:s jordbrukspolitik bör fortsatt reformeras för att frigöra resurser till angelägna satsningar på andra politikområden, som forskning, miljösatningar och tillväxtfrämjande åtgärder.

I EU:s fördrag klargörs nationella, regionala och lokala myndigheters avgörande roll och stora handlingsutrymme när det gäller att tillhandahålla, beställa och organisera allmännyttiga tjänster så nära användarnas behov som möjligt. EU bör därför inte stifta lagar som begränsar städernas och medlemsstaters rätt att själva utforma sin politik på ett sätt som passar lokala förhållanden. En mångfald av välfärdsmodeller är en styrka för Europa.

Det är stockholmarna själva som bäst vet hur de vill organisera sin stad. Genom sina folkvalda representanter i kommunfullmäktige ska de ha möjlighet att själva bestämma hur stadens tjänster ska utformas och finansieras. EU bör därför avhålla sig från att reglera politikområden som sköts bäst lokalt.

2. Staden ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart

Staden ska driva följande positioner:

- EU bör prioritera jobbskapande satsningar.
- EU bör ha en hög ambitionsnivå inom miljö- och klimatpolitiken.
- EU bör genomgående beakta storstädernas potential att driva en hållbar utveckling.
- EU bör arbeta för en välfungerande inre marknad.
- EU bör främja jämställdhet och de mänskliga rättigheterna, samt motverka alla former av diskriminering.

EU står idag inför en rad sammanlänkade utmaningar. De senaste årens ekonomiska kris har drabbat många medlemsstater och städer hårt och har medfört svåra sociala problem, som utanförskap och arbetslöshet. Parallellt med den ekonomiska krisen möter EU ett allt hårdare konkurrenstryck från världens tillväxtekonomier, samtidigt som behovet av att lösa de globala klimatutmaningarna blir allt mer akut. De senaste årens utveckling har även understrukt vikten av att EU arbetar aktivt för att motverka alla former av diskriminering. Den största delen av Europas befolkning lever i urbana miljöer. Europas storstäder har potential att driva utvecklingen i en positiv och hållbar riktning. Ett integrerat synsätt på storstädernas roll behövs för att man både skall kunna angripa de utmaningar som städerna står inför och dra fördel av de möjligheter de har för hela EU:s utveckling. Mot denna bakgrund ska staden verka för ett EU som är socialt, ekologisk, ekonomiskt och demokratiskt hållbart där storstädernas potential att driva utvecklingen i en hållbar riktning genomsyrar alla delar av EU-politiken.

Ett socialt hållbart EU. Att motverka arbetslösheten är Europas kanske största utmaning. Inte minst ungdomsarbetslösheten är ett mycket stort problem för de flesta medlemsstater och kommer om den inte kan hanteras att medföra att en generation fastnar i utanförskap. Staden välkomnar därför europeiskt samarbete i syfte att öka tillväxt, sysselsättning och integration. Staden understryker att utbildning, tillväxtpolitik och fattigdomsbekämpning primärt är ett nationellt och lokalt ansvar, men stöder samtidigt effektiva och kostnadseffektiva EU-satsningar på dessa områden. Det är t.ex. angeläget att EU-regelverket om offentlig upphandling ger staden stora möjligheter att ställa krav på sociala och miljömässiga hänsyn. Vikten av europeiska satsningar på det socialpolitiska området tydliggörs inte minst av den svåra situationen för socialt utsatta EU-medborgare som söker sig från östra till västra EU för att tigga. Fler EU-länder bör också ta ett större ansvar för de människor på flykt som söker sig till Europa för att söka asyl. Detta kräver ett aktivt samarbete på EU-nivå.

Ett ekologiskt hållbart EU. Klimatförändringarna och miljöproblemen känner inga gränser. Införandet av en i många avseenden ambitiös politik för att möta allmäneuropeiska miljöproblem har varit en av EU:s stora framgångar, där Sverige och Stockholm ofta har fungerat som förebilder. Ett tydligt bevis på stadens starka röst och trovärdighet i den europeiska miljödebatten var att Europeiska kommissionen 2010 utnämnde Stockholm till Europas första miljöhuvudstad. Staden anser att EU ska vara en

global förebild på miljöområdet och inte minst när det gäller att bekämpa klimatförändringarna. EU-regelverket ska vara väl samordnat och beakta länders och städers skilda förutsättningar, som meteorologiska förhållanden. Kommuner ska endast kunna hållas ansvariga för de utsläpp de har en reell möjlighet att påverka. Svensk och europeisk lagstiftning bör ge kommuner mandat att utforma egna program och åtgärder utifrån den lokala situationen.

Ett ekonomiskt hållbart EU. Den inre marknaden är en av EU:s främsta bedrifter. En sammanhållen marknad för 500 miljoner människor är en avgörande förutsättning för att Europa, Sverige och Stockholm ska kunna hävda sig i dagens och morgondagens globaliserade värld. Den inre marknaden ger Stockholmsföretag möjlighet att växa sig stora på en Europamarknad. Växande företag är en förutsättning för att jobb skapas. Arbetsstillfällena är grunden för finansieringen av den kommunala välfärden. EU bör verka för en så välfungerande inre marknad som möjligt. Det är även viktigt att slå vakt om arbetskraftens fria rörlighet, inte minst för att bidra till att säkerställa stadens framtida behov av kompetensförsörjning. Den inre marknaden får dock inte innebära att unionen sluter sig mot omvärlden. Tjänstesektorn är grundbulten i Stockholms ekonomi. En fullt utvecklad europeisk tjänstemarknad, med full respekt för medlemsstaternas olika arbetsmarknadsmodeller, är positiv för staden och Stockholms näringsliv. Staden välkomnar därför kommissionens fokus på att skapa en verklig inre marknad för tjänster. Förverkligandet av en digital inre marknad, där tillgång till fiberinfrastruktur utgör en strategisk förutsättning, är också centralt för att skapa ett ekonomiskt hållbart Europa.

Ett demokratiskt hållbart EU. EU har historiskt bidragit till att främja jämställdhet och motverka olika former av diskriminering i många medlemsstater. Trots detta finns det fortfarande oerhört mycket att göra för att säkerställa lika möjligheter för kvinnor och män i Europa. På samma sätt finns det stora utmaningar kvar att övervinna för att säkra att ingen i Europa drabbas av diskriminering på grund av t.ex. sin funktionsförmåga eller sexuella läggning. Den ekonomiska krisen har bidragit till ökad diskriminering av personer med utomeuropeisk bakgrund inom EU. EU bör därför stärka arbetet för att säkra alla människors lika rättigheter, oavsett kön, funktionsförmåga, etnisk bakgrund eller sexuell läggning.

3. Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd

Staden ska driva följande positioner:

- EU:s politik bör bygga på omfattande konsekvensbedömningar och samråd som belyser förslagets påverkan på EU:s storstäder.
- EU bör lagstifta endast om det är absolut nödvändigt för att uppnå de eftersträvade målen. Frivilliga initiativ bör alltid föredras framför nya EU-lagar. Om EU lagstiftar bör direktiv som huvudregel föredras framför förordningar.

När EU utformar sin politik är det nödvändigt att de lagar som stiftas verkligen bidrar till de eftersträvade målen. Inför att kommissionen utarbetar sina förslag är det därför angeläget att den tidigt i beredningsprocessen genomför omfattande samråd och konsekvensbedömningar. Av konsekvensanalyserna bör tydligt framgå följder av förslagen för Europas storstäder, inte minst då dessa bär ansvar för att genomföra stora delar av unionens politik. EU:s regionkommitté har beräknat att hela 70 procent av EU:s lagstiftning genomförs på lokal och regional nivå. För att undvika målkonflikter mellan nya och gamla regler samt missvisande eller motverkande krav bör EU i ökad utsträckning säkerställa att lagstiftningen är väl samordnad

Vid utformningen av EU:s politik bör utgångspunkten vara att skapa en så lätt regelbörda som möjligt för europeiska medborgare, företag och städer. Den s.k. proportionalitetsprincip som anges i EU:s fördrag bör vara vägledande. Denna princip innebär att unionens åtgärder till innehåll och form inte ska gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträvade målen.

Om EU lagstiftar bör det om möjligt ske genom direktiv, vilka ska genomföras i medlemsstaternas rättsordningar, och inte genom direkt gällande förordningar. Det starka svenska kommunala självstyret sticker ut i en europeisk kontext och lagstiftning genom direktiv ger ökade förutsättningar för att anpassa EU-lagstiftningen till svenska förhållanden. Ett undantag är dock livsmedelsområdet där EU-rätten idag främst utgörs av förordningar. EU bör på detta område fortsatt sträva efter harmoniserade regler för att motverka de marknadsstörningar som nationella särregleringar medför.

Regeringskansliet och statliga myndigheter bör i ökad utsträckning förankra sitt EU-arbete med kommuner för att bl.a. få ökad förståelse för de operativa konsekvenserna av olika EU-beslut.

Hur staden ska arbeta för att få genomslag för sina ståndpunkter

EU-samarbetet är idag mycket omfattande och innefattar en mängd olika politikområden med påverkan på stadens verksamheter.

Staden ska inrikta sina påverkansinsatser på utvalda EU-förslag, primärt lagförslag, som kan verka begränsande eller möjliggörande för stadens utveckling. Stadens fokus ska ligga på EU-frågor som är av specifikt intresse för Stockholm eller där staden har en annan uppfattning än landet i övrigt. Staden ska samtidigt inom relevanta politikområden ta aktiv del av och bidra till EU-initiativ med inriktning på utbyte av bästa praxis.

Stadens internationella strategi slår fast att stadens nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta aktivt med EU-frågor för att ta till vara stadens och stockholmarnas intressen. Utgångspunkt för detta arbete ska vara de principer som läggs fast i denna EU-policy. I internationella strategin klargörs att kommunstyrelsen beslutar om stadens uppfattning i stadsövergripande EU-frågor. Kommunstyrelsen har även ansvar för att samordna stadens internationella arbete. Nämnder och bolagsstyrelser beslutar om stadens position i verksamhetsspecifika EU-ärenden.

För att precisera Stockholms stads EU-policy ska berörda nämnder och bolagsstyrelser anta egna riktlinjer för sitt EU-policyarbete. Stadsledningskontoret och koncernledningen för Stockholms Stadshus AB ska ge nämnder och bolagsstyrelser stöd i utarbetandet av riktlinjerna.

Nämnders och bolagsstyrelsernas riktlinjer för EU-policyarbetet ska åtminstone innehålla följande delar:

- En beskrivning av hur EU-policyfrågor påverkar nämndens/bolagsstyrelsen verksamhet.
- En beskrivning av hur de principer som läggs fast i denna EU-policy ska tillämpas inom nämndens/bolagsstyrelsen verksamhetsområde. Nämnden/bolagsstyrelsen kan även, inom de ramar som läggs fast i EU-policy, utveckla egna principer inom sina ansvarsområden.
- En strategi för hur nämnden/bolagsstyrelsen avser att arbeta för att genomföra riktlinjerna för sitt EU-policyarbete.

Nämnder och bolagsstyrelser ska i genomförandet av sina riktlinjer använda alla kanaler som står till buds för staden för att påverka EU:s beslutsfattare. Exempel är kontakter med ledamöter av Europaparlamentet, en strategisk användning av EU-projekt samt att anordna seminarier och konferenser på för staden angelägna teman. Det är även viktigt att uppmärksamma Regeringskansliet på stadens uppfattning i EU-frågor.

Det finns ett stort mervärde i att arbeta genom stadens samarbetsorganisationer för att påverka EU:s politik. Genom att göra gemensam sak med t.ex. andra storstäder har staden betydligt större möjlighet att utöva inflytande på EU-politiken än om den enbart agerar på egen hand. Tre organisationer är särskilt viktiga:

- *Stockholmsregionens Europaförening*. Europaföreningen samlar staden, Stockholms läns landsting, Kommunförbundet Stockholms län och andra intressenter i Stockholm-Mälarenregionen. Medarbetarna vid Stockholmsregionens Europakontor är Europaföreningens, och därmed stadens, representanter i Bryssel. Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska använda Europaföreningen och Europakontoret för att driva stadens intressen i Bryssel.
- *Eurocities*. Staden ska använda sitt medlemskap i Eurocities, som samlar över 130 av Europas största städer, för att påverka utformningen av EU-beslut. Nämnder, och i förekommande fall bolagsstyrelser, ska aktivt lyfta fram stadens prioriteringar i Eurocities styrelse, forum och arbetsgrupper.
- *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)*. SKL är ett av Europas största kommunförbund och intar som sådant en viktig roll i värnandet av det kommunala perspektivet i EU-politiken. Staden ska i ökad utsträckning använda det faktum att den är en av SKL:s största medlemmar för att säkerställa att förbundets yttranden i EU-frågor återspeglar stadens ståndpunkter.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser ska även initiera gemensamma påverkansinsatser med andra svenska och europeiska storstäder när man har liknande uppfattning i prioriterade EU-policyfrågor.

SLUT